

Měsíčník Host
Literatura, kultura, společnost
září 2024
125 Kč

TÉMA

James Baldwin
Tento svět už nikdy
bílý nebude

BÁSNÍK ČÍSLA

Julio Cortázar
Kde se hromadí
mrtvé vlaštovky

ESEJ

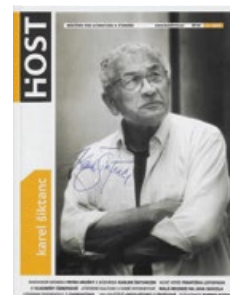
Alena Machoninová
Mezi mnou
a Ruskem zed'

POVÍDKA

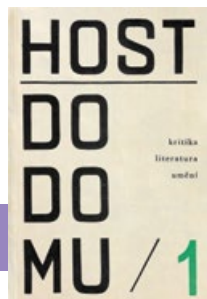
Adéla Knapová
z Charkova
Obejmout Biancu

**SOYINKA
NĚKDY MUSÍŠ
OBRÁTIT PERO
PROTI SOBĚ**

HOST UŽ VÍCE NEŽ STO LET

Měsíčník Host | Literatura, kultura, společnost

Číslo 7 | 2024, ročník XL

Vyšlo v Brně 6. září 2024

Beethovenova 4, Brno, 602 00

tel.: 725 606 144

objednavky@casopishost.cz

www.casopishost.cz

Vydává Spolek přátel vydávání časopisu Host

(IČ 48 51 48 53),

s laskavou finanční podporou

Ministerstva kultury ČR

a statutárního města Brna

Člen sítě kulturních časopisů Eurozine

(www.eurozine.com) eurozine

Registrováno Ministerstvem kultury ČR

pod číslem MK ČR E 6632 ISSN 1211-9938

Vychází 10x ročně (kromě července a srpna)

Jan Němec | šéfredaktor

Zdeněk Staszek | zástupce šéfredaktora

Václav Maxmilián | redaktor

Ondřej Nezbeda | redaktor

Frederika Halfarová | produkce

Alena Němcová | jazyková redaktorka

Marek Timko | jazykový redaktor slovenštiny

Matěj Málek | grafická úprava a sazba

David Konečný | fotograf

Lenka Secká | technická redaktorka

Redakční rada | Petr A. Bílek, Petr Borkovec,

Pavel Janáček, Alice Koubová, Ondřej Lipár,

Vratislav Maňák, Tereza Matějčková, Roman Polách,

Anna Pospěch Durnová, Zuzana Říhová, Petr Vízina

Písmo | Kunda (Superior Type)

a Atyp (Suitcase Type Foundry)

Papír | ARENA Natural Smooth (100 a 200 g/m²)

a Holmenn (70 g/m²)

Foto na obálce | David Konečný

Ilustrace | Barbora Idesová

Tisk | Tiskárna HRG, s. r. o., Litomyšl

Cena 125 Kč, s předplatným 99 Kč

Předplatné na www.h7o.cz/predplatne

nebo telefonicky na čísle 775 995 695:

tištěné roční 990 Kč, tištěné půlroční 550 Kč,

tištěné ISIC/ITIC 790 Kč, elektronické 590 Kč

Distribuuje Kosmas, s. r. o., Praha

a První novinová společnost, a. s., Praha

Zasílání předplatného zajišťuje firma

SEND Předplatné, spol. s r. o., Praha

VŠICHNI JSME PLUTO

Jan Němec

Možná si na to ještě vzpomenete. Došlo k tomu v Praze. A byl to hrozný skandál. Mezinárodní astronomická unie na svém zasedání v roce 2006 vyřadila Pluto ze seznamu planet Sluneční soustavy. Prý je moc malé — a kdesi cosi. Trpasličí planeta! Něco takového ovšem nemohlo nezůstat bez odezvy. Ani v Turecku. Fanoušci jednoho tamního prvoligového klubu projevili charakter. Když před nejbližším zápasem rozvinuli obří transparent: VŠICHNI JSME PLUTO! Vzpomněl jsem si na to při pohledu na obálku tohoto *Hosta* s prvním africkým držitelem Nobelovy ceny za literaturu Wolem Soyinkou. Myslím na to, když pročítám téma o Jamesi Baldwinovi. Dva skvělí černí spisovatelé, dva barevní intelektuálové, dvě průzračné ikony. Všichni jsme Pluto, všichni obíháme stejné Slunce, které propaluje všechny lidské kategorie.

OSOBNOST

- 6** Někdy musíš obrátit pero proti sobě. S prvním africkým držitelem Nobelovy ceny za literaturu Wolem Soyinkou o síle rituálu, Nigérii a kulturní identitě

ESEJ

- 14** Alena Machoninová: Mezi mnou a Ruskem zed'

KONTEXTY

- 20** Jan Géryk: Prostory pozornosti. O filosofii ve veřejném prostoru, médiích a tichu

TÉMA

JAMES BALDWIN

- 28** Marek Torčík: Tento svět už nikdy bílý nebude. Mnoho tváří Jamese Baldwina
- 34** Jan Beneš: Intimní lamentace. Nad esejistickým dílem Jamese Baldwina
- 38** Ondřej Polák: Otázky víry a vztahů. O divadelní tvorbě Jamese Baldwina
- 40** James Baldwin: Cizinec ve vesnici. První český překlad kanonického eseje

BELETRIE

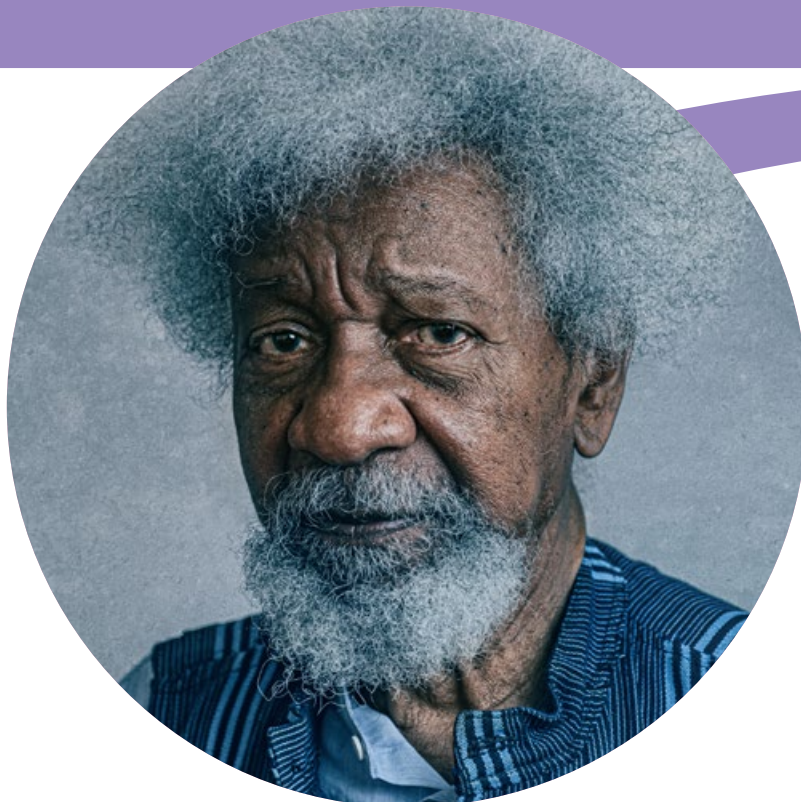
- 47** **ateliér** Viola Hertelová: Natural
- 49** **básník čísla** Julio Cortázar: Kde se hromadí mrtvé vlaštovky
- 57** **povídka** Adéla Knapová: Obejmout Biancu
- 60** **nová jména** Barbora Sebera: Žiju v těžišti každého dne

ROZHOVOR

- 64** Počkal jsem si, až se stanu velrybou. S Miroslavem Hlaučem o magii, odpoetizování světa a zázracích

HISTORIE

- 74** Michelle Woods: Stoletý Josef Škvorecký a jeho americké dobrodružství

KRITIKY

- 82 Milan Kundera: Totožnost (Kryštof Eder)
- 84 Michael Cunningham: Den (Petr Fischer)
- 86 David Abram: Stávat se zvířetem. Pozemská kosmologie (Jan Němec)

RECENZE

- 88 Marek Toman: České sklo (Kryštof Špidla)
- 89 Laurent Binet: Perspektivy (Zdeněk Staszek)
- 90 Dimitri Verhulst: Mít a být (Josefína Formanová)
- 91 David Zábranský: Jů a hele (Olga Pavlova)
- 92 Lubomír Tichý: Místní (Libor Staněk II.)
- 93 Yveta Shanfeldová: Výstava posedlostí (Andrea Popelová)
- 94 Verena Kesslerová: Eva (Michaela Škultéty)
- 95 Maggie O'Farrellová: Kdo mě vzal prvně za ruku (Markéta Musilová)
- 96 Daniel Majling: Gemer. Den první (Václav Maxmilián)

SLOUPKY

- 4 **názor** Václav Maxmilián: Psát, nebo malovat?
- 13 **federácia** Tomáš Hučko: Should I stay or should I go?
- 18 **šeps** Tereza Bonaventurová: Ještě nejsme, kým chceme být
- 18 **beat** Julia Pátá: Ztracená symfonie
- 19 **fejton** Marek Torčík: Každá nešťastná rodina si je podobná
- 71 **manuál** Ludvík Němec: Manuál k Johnu Irvingovi
- 73 **perspective** Michelle Woods: Punktum
- 73 **hranice** Alena Machoninová: O poezii
- 79 **švenk** Klára Vlasáková: Substance rozhněvané ženy
- 79 **štych** Marta Ljubková: Touha být nečím novým
- 98 **atašé** Petr Vizina: Dáma s pávem a impérium norem
- 104 **memo** Jakub Jetmar: Dcera ďáblova

- 5 **zprávy**
- 80 **madlenka** Alice Flemrové
- 97 **rozečteno** Tipy redakce

**S prvním africkým držitelem Nobelovy ceny za literaturu
Wolem Soyinkou o síle rituálu, Nigérii a kulturní identitě**

NĚKDY MUSÍŠ OBRÁTIT PERO PROTI SOBĚ

Text Tomáš Eštok, Tomáš Hučko,
Lukáš Zorád a Irene Njoki
Fotografie David Konečný

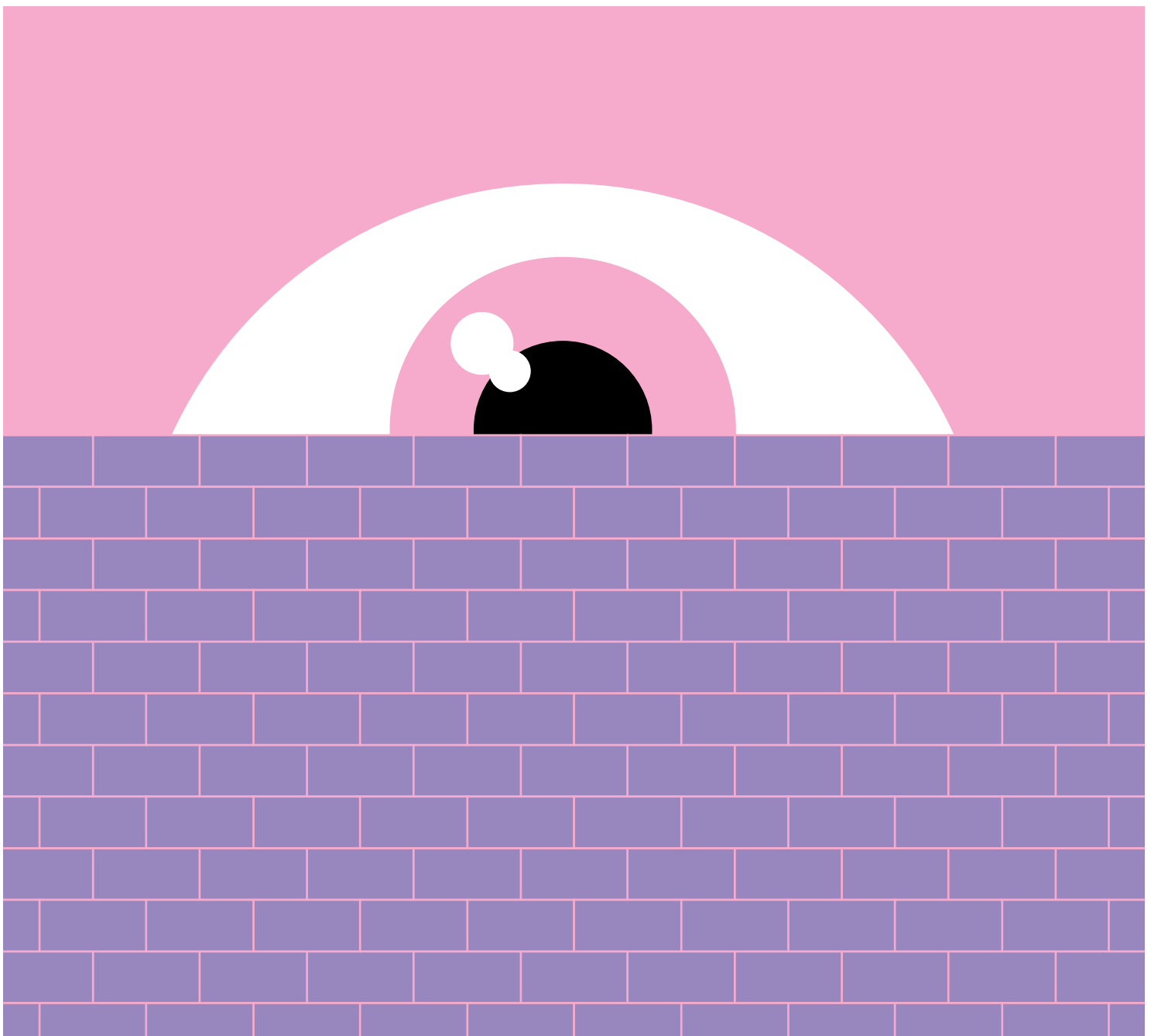
Během festivalu Nová Dráma v Bratislavě jsme měli možnost setkat se s patronem posledního ročníku, nigerijským spisovatelem, nositelem Nobelovy ceny za literaturu a jedním z nejvýznamnějších afrických intelektuálů dvacátého století Wolem Soyinkou. U příležitosti uvedení antologie jeho her ve slovenském překladu *Blázní a specialisti* jsme hovořili o významu rituálů v divadle, politických problémech Nigérie a roli umění v polarizovaných společnostech.

MEZI MINOU A RUSKEM ZEĎ

Alena Machoninová

Uplynul přibližně rok a půl od mého posledního pokusu shrnout, co se děje v ruské kultuře za války. Vyšel v loňském únorovém *Hostu* s titulkem „Vybírám si to, co vzdoruje“. Můžu ta slova zopakovat i dnes? Mám stále z čeho vybírat? Navíc většinu času se od té chvíle na Rusko dívám zvenčí — 14. března 2023 jsem překročila rusko-gruzínskou hranici a do Ruska se dalších sedm měsíců dívala nanejvýš z okna kuchyně v tbiliském věžáku na hoře Ikhalto. Teď už jen pravidelně sleduju ruské nezávislé zpravodajství, které se pár dní po začátku ruské invaze na Ukrajinu muselo přesunout do emigrace. A protože ho vesměs připravují takzvané nežádoucí organizace či zahraniční agenti, spolupráce s nimiž je v Rusku trestná nebo přinejmenším riskantní, pocházejí v něm z Ruska jen obrázky, zatímco téměř všichni komentátoři mluví z bezpečí exilu, z dálky, která se s ubíhajícím časem zvětšuje. Ojedinelá svědectví zevnitř jsou převzata ze sociálních sítí, v lepším případě z telefonátů diváků se změněnými jmény a zkreslenými hlasy. Denně po sobě následují zprávy o dronových útocích, pohybu na frontě, nových represivních zákonech, čistkách ve státní správě, domovních prohlídkách, zatčeních, soudech a vysokých trestech pro obviněné podle politických paragrafů — jen pořadí zpráv se s ohledem na aktuální situaci liší a občas se mezi ně vklíní nějaká přírodní katastrofa. Nemůžu se zbavit dojmu, že Rusko od okolního světa začíná oddělovat čím dál neprostupnější zeď, nová železná opona. Roste z obou stran. Není přes ni pořádně vidět dovnitř, stejně jako zevnitř ven. Nejde o to, že by se hrůzy, o kterých referují exilová a po nich i zahraniční média, ve skutečnosti neděly. Jen podle informací nezávislého lidskoprávního mediálního projektu *OVD-Info* bylo v Rusku za protiválečnou pozici od 24. února 2022 do 24. července 2024 zatčeno dvacet tisíc padesát šest lidí, proti devíti stům devadesáti šesti bylo zahájeno trestní řízení a dvě stě devadesát tři je ve vazbě, vězení nebo se nuceně léčí na psychiatrii. To všechno se děje a lidí pronásledovaných za nesouhlas s válkou bude patrně mnohem víc — přisuzované paragrafy v Rusku skutečnost dávno neodrážejí. Děje se však také to, co se do zpráv nedostane, pro co zprávy nemají prostor, a především jazyk. Jak popsat každodennost, všechno to, co se odehrává v mezičase? A potíž je také v tom, že zprávy často připravují ti, kdo do své domoviny nesmějí, a tak si zeď staví na svou vlastní obranu před steskem a nostalgií. Sama si ji stavím a začínám podléhat pocitu, že přece nemůžu chtít zpátky do země, kde člověk dostane sedm let za pár protiválečných lístků nebo pacifistické básně, šest let za divadelní hru.

Řeč je o konkrétních případech, o třech, v nichž figurují představitelé kultury: Saša Skočilenková, Artom Kamardin, Žeňa Berkovičová a Světlana Petrijčuková. Jsou to výstražné signály různým společenským vrstvám — revoltující mládeži na jedné straně, moskevské smetánce na druhé. Případ petrohradské výtvarnice a hudebnice Saši Skočilenkové, která v prvních měsících ruské agrese nahradila cenovky v obchodě štítky s protiválečnými hesly a skutečnou statistikou zločinů ruské armády, 1. srpna nečekaně šťastně skončil. Skočilenková byla mezi šestnácti politickými vězni, které Rusko vyměnilo za vraha Vadima Krasikova, pár špiónů a hackerů. V této eticky problematické výměně Skočilenková nesporně patří mezi ty, jimž zachránila život. Čtyřiatřicetiletá umělkyně trpí řadou vážných chronických onemocnění. I přesto byla devatenáct měsíců vleklého vyšetřování a soudu držena ve vazbě. Ve svém posledním slově zaslala: „Jak slabou víru má náš prokurátor v náš stát a naši společnost, když se domnívá, že se náš stát a bezpečnost naší společnosti mohou zhroutit kvůli pěti maličkým papírkům.“ Strašně slabou. Saša Skočilenková byla 16. listopadu 2023 odsouzena k sedmi letům odnětí svobody za šíření falešných zpráv

o ruské armádě. Nic na tom nezměnila ani petice se sto šedesáti devíti tisíci podpisy za její propuštění. Kolem Skočilenkové se za dobu jejího věznění soustředilo rozsáhlé společenství, které pomáhalo i dalším politickým vězňům v Petrohradě. Nepřátelský prostor soudu se proměnil v místo vzájemné podpory. Desítky Petrohradanů chodily na soudní zasedání, aby ukázaly, že lidé nejsou lhostejní. To, že je Saša Skočilenková dnes na svobodě, je i jejich zásluha.

O něco méně hlasitě podporovatele má třiatřicetiletý moskevský inženýr a básník Artom Kamardin, který svých sedm let za mřížemi dostal 28. prosince 2023. Stal se vůbec prvním odsouzeným podle nového paragrafu o výzvách k činnosti namířené proti bezpečnosti státu. Ve skutečnosti byl odsouzen za své verše provolávané 25. září 2022 na takzvaných Majakovských čteních v Moskvě na Triumfálním náměstí. Protestní čtení tam u pomníku Vladimira Majakovského mají dávnou tradici, která sahá do konce padesátých let minulého století. Tentokrát se konala na protest proti částečné mobilizaci, kterou Vladimir Putin vyhlásil 21. září 2022 a která dál tiše pokračuje. Kamardinovy verše jsou hrubé, vulgární a přímočaré a příliš se neliší od hesel fotbalových fanoušků. Však jimi Kamardin také svou poezii prokládal a skandoval ta, která se křičí na Ukrajině. Druhý den byl s několika dalšími účastníky zatčen. Policisté ho zbili. Momentálně Kamardin čeká ve vazbě na výsledek odvolání. Nestává se, že by byl kladný. Poslední zpráva od něj zněla, že se ho pokoušeli naverbovat do ruské armády, aby bojoval na Ukrajině.

Případ básnířky a režisérky Ženi Berkovičové a dramatičky Světlany Petrijčukové se ode dne jejich zatčení 5. května 2023 těší velkému zájmu médií — natolik, že soud s nimi byl nakonec pro veřejnost uzavřen a novináři požadovaný trest uhadovali z gestikulace eskortovaných vězeňkyň. Jsou to představitelky oceňované moskevské kultury, takzvané kreativní třídy, která si v protestech jedenáctého a dvanáctého roku vymohla jistou svobodu a donedávna směla vystupovat s otevřenou kritikou poměrů v zemi. To ona vytvářela zdání, že v Moskvě se stále ještě drží „vzduch nadýchaný Mandelštamen“, jak by řekl básník Vsevolod Někrasov. Bylo ho stále málo, ale i já jsem jím žila. A jen proto, že to byl můj poslední večer v Moskvě, možná poslední v životě, nezašla jsem si na představení Ženi Berkovičové, ve kterém zněly verše Julije Gugoleva, Věry Polozkovové, Vadima Žuka a dalších napsané v prvních šesti měsících po ruském vpádu na Ukrajinu. Představení se skládalo ze dvou částí — první tvořila fantastická hra z básní Fjodora Svarovského *Rýžový pes*, kterou divadelní společnost Dočeri SOSO měla ve svém repertoáru od roku 2021, druhou protiválečná poezie v hereckém přednesu pod názvem *Modrý pes*, přidaná v září 2022. Dnes už se zase hraje jen první část. Existuje celá řada spekulací, proč byly Berkovičová a Petrijčuková zatčeny, televizní stanice Dožd' přišla například s tím, že šlo o osobní přání filmového režiséra Nikity Michalkova. Mě toho květnového dne loňského roku okamžitě napadlo ono neviděné protiválečné představení, po němž jeho režisérka v rozhovoru pro *Forbes Women* 1. prosince 2022 řekla:

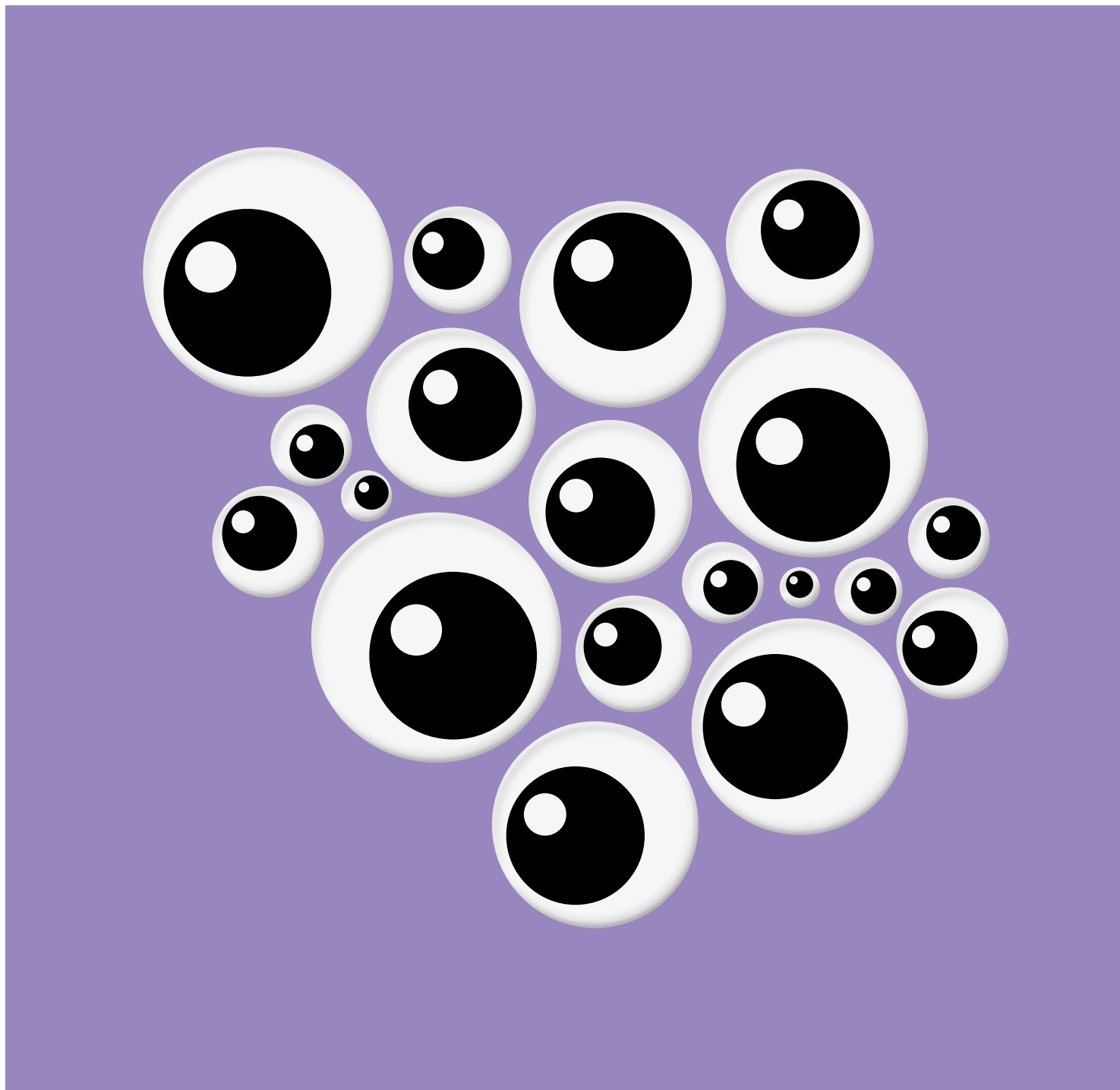
Beze strachu to nejde. Strach mě neopouští ani na vteřinu. Právě skončilo představení, lidé vyšli ven. Nevíme, jestli všichni došli domů, jestli někdo nenapsal udání, nezavolal nějakému známému. Ale zítra to představení budeme hrát znovu a po nějakém čase ho zahrajeme zas. A přijdou lidé v uniformách. Říká se, že cenzura umělci dodává energii. Nic mu nedodává. Je to těžké, odporné a nepříjemné.

PROSTORY POZORNOSTI

Jan Géryk

I přes jistou krizi intelektuálních rubrik i celých časopisů se zdá, že je po veřejném myšlení poptávka. Filosofické podcasty a pořady v posledních měsících spustil Český rozhlas, *Echo24* nebo *Aktuálně.cz*. Stačí to však na úspěšný únik z dopaminové pastí?

Součástí podloubí u vstupu do nově zrekonstruovaného pražského obchodního domu Máj je i plastika složená z německých slov *sein* a *sollen* odkazující na dualitu toho, co „je“, a toho, co „má být“. Tato dualita byla zásadní pro myšlení jednoho z nejvýznamnějších právních filosofů dvacátého století a pražského rodáka Hanse Kelsena, jehož osobnost a dílo má plastika na Máji připomínat. Je přitom umístěna v prostoru, kde na pozornost kolemjdoucích útočí řada atrakcí, neboť Máj je nyní nejen obchodním, ale také zábavním centrem. Na fasádě

mávají křídly velcí motýli se spitfirovými těly od výtvarníka Davida Černého, v kolotočářsky laděném podloubí zase během celého dne hrají populární hity a hostesky zvou k návštěvě budovy. Přítomnost vzpomínky na filosofa v sousedství rušné a smyslově jednoduché zábavy je tak poměrně příhodnou metaforou působení filosofie v informačně přehlceném veřejném prostoru. Zvláště ilustrativní moment nastal během červencového odhalení plastiky za přítomnosti jejího autora Petra Duba, kurátora realizace Petra Aghy,

ústavního soudce Jiřího Příbáně a rakouské velvyslankyně Bettiny Kirnbauerové. Tato čtveřice měla za úkol vydobýt filosofii alespoň na chvíli místo v cirkusu vzruchů, což se ukázalo jako poměrně obtížný úkol, neboť hudbu v podloubí nemohou vypnout přítomné hostesky, ale jen pověřená osoba uvnitř budovy. Reálně tak hrozila poměrně komická situace, že projev velvyslankyně bude z reproduktorů doprovázet Umberto Tozzi.

Hovoří-li se v současných intelektuálních debatách o filosofii ve veřejném

TENTO SVĚT UŽ NIKDY BÍLÝ NEBUDE

Marek Torčík

INTIMNÍ LAMENTACE

Jan Beneš

OTÁZKY VÍRY A VZTAHŮ

Ondřej Polák

CIZINEC VE VESNICI

James Baldwin

JAMES BALDWIN

Ilustrace Barbora Idesová

Před sto lety se narodil James Baldwin. Spisovatel, esejista, dramatik, básník. Černoš, gay, aktivista. Klasik a ikona, autor, jehož především esejistická tvorba politicky inspiruje a rezonuje dodnes: svým neutuchajícím hledáním spravedlnosti a možná naděje, snahou překonat každou škatulku i past identity a nesmiřitelnou upřímností — především k sobě samému.

TENTO SVĚT UŽ NIKDY BÍLÝ NEBUDE

Marek Torčík

Letošního 2. srpna by mu bylo sto let. Poslední knihy Jamese Baldwina vyšly před téměř čtyřiceti lety, přesto jsou aktuální i dnes. Jak ale vůbec psát o někom, kdo se celý život vzpíral jednoduchým škatulkám? Kdo zarytě tvrdil, že člověk je vždy něčím víc než tím, do čeho jej tlačí společnost?

Nad esejistickým dílem Jamese Baldwina

INTIMNÍ LAMENTACE

Jan Beneš

James Baldwin ve svých esejích celý život pojmenovával to, co američtí běloši nechtějí vidět: že kus americké historie je mýtus, že demokracie měla a má díry. A současně ujišťoval své černošské čtenáře, bratry a sestry, že jejich zkušenosti a životy jsou skutečné, že na nich záleží a že je nemá žádný rasismus ani diskriminace odradit od prožívání lidskosti, včetně hněvu i lásky. Čist Baldwinova svědectví není jednoduché, mnohdy ani příjemné. Ale pro pochopení americké společnosti je i v současnosti stále zcela nenahraditelné.

V závěrečné scéně cenami ověčeného dokumentárního snímku *I Am Not Your Negro* (2016) pokládá James Baldwin nepřímou otázku, která rezonuje významnou částí jeho esejistické tvorby a intelektuálního úsilí i beletrií: „O co se běloši musí pokusit, je najít ve svých srdcích odpověď na otázku, proč vůbec potřebují n***y, protože já n**r nejsem. Jsem člověk. Ale jestli si myslíte, že jsem n**r, znamená to, že jej potřebujete.“

Baldwinova analýza, pronesená zamyšleně, ale zároveň, jak bylo jeho zvykem, s výrazným patosem, se dotýká niterného problému americké společnosti a jeho amerických spoluobčanů. Jedná se o problém sebereflexe, ponoření se do — namísto ignorování či selektivní interpretace — dějin vlastní země, role černochů i bělochů i dalších etnických skupin v ní, zpracování této historie a zamyšlení se nad tím, jak černé svědomí Amerika a její zejména bělošské obyvatelstvo vlastně má. Jak nevinná ve skutečnosti je.

Bez této sebereflexe, bez vyvrácení mýtů a legend o ideálech demokracie a právního státu, kterými se tak ráda dovnitř i navenek chlubí, podotýká Baldwin, však Amerika nikdy nevyřeší takzvaný černošský problém a zároveň nikdy tyto myšlenky nenaplní. Jak shrnuje v esejí „Vina bílého muže“ ze srpna 1965: „Člověk doufá, že Američané, bílí Američané, si přečtou, pro své vlastní dobro, o své historii a přestanou se obhajovat. Pouze tehdy pro ně bude možné změnit jejich vlastní životy.“

Harvardský profesor Eddie S. Glaude, autor Baldwinovy biografie s názvem *Begin Again* z roku 2020, vysvětluje, že Baldwinem kritizované americké legendy a mýty — Glaude je souhrnně označuje za „lež“ — se týkají dlouhodobé víry majoritní společnosti ve Spojených státech amerických, že černoši jsou z podstaty méněcennější než běloši, a tím pádem si zaslouží své marginalizované postavení v americké společnosti. Jinými slovy: na afroamerických životech a právech tolik nezáleží, protože Afroameričané nejsou plnohodnotnými lidmi jako běloši. Druhým zásadním mýtem je rovněž víra, že temné kapitoly americké historie, tedy kolonizace, rasové násilí, segregace a ghettoizace či druhořadé postavení menšin a žen, jsou pouhými chybami jinak nevinné a v podstatě dobré Ameriky, která své nedostatky postupně napravila a směřuje k ideální podobě multirasové demokracie.

Klíčový je pak efekt, který tyto dva mýty mají na psychiku bílých Američanů: kvůli udržení puritánské image nevinné a Bohem vyvolené země, která má jako morální maják jít ostatním zemím příkladem, jsou Američané ochotni ignorovat stěžejní momenty dějin, při nichž se ukázalo, kým opravdu jsou. Stejně tak si přitom idealizují odpor a disent, jako například bojovníky za občanská práva, které majoritní společnost odsuzovala, zavírala do vězení a nechávala zavraždit, ale nyní je dává na odiv coby příkladné Američany,

dokazující výjimečnost amerického demokratického experimentu.

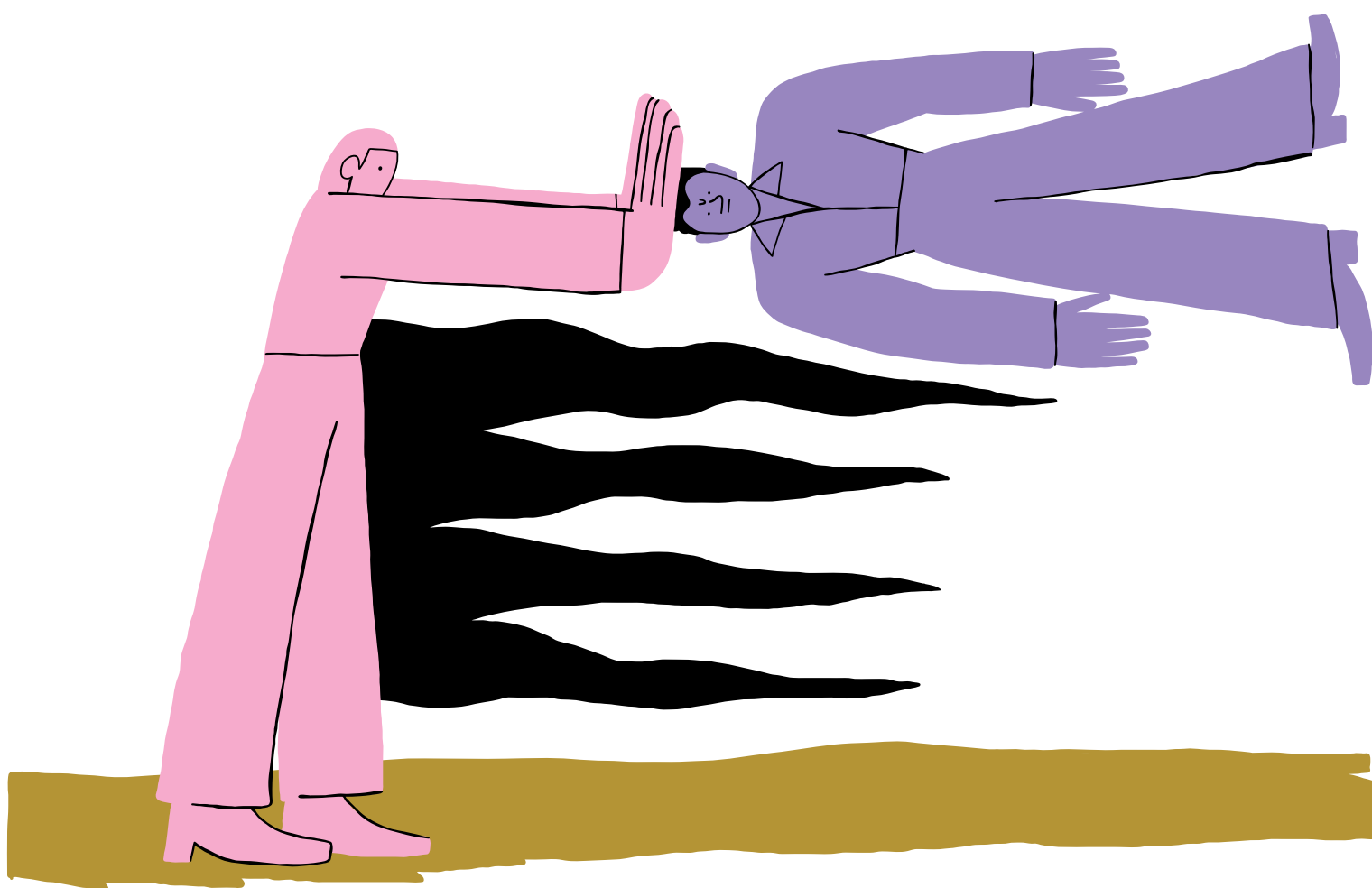
Baldwin považoval boření amerických mýtů, dle svých vlastních slov „nikdy nekončící útok na vše, v co Američané věří, že je jim svaté“, za svůj životní úděl. Jak ukazuje Glaude, do povolání spisovatele Baldwin vkládal silnou morální a etickou dimenzi. Ve svém boji proti americkým mýtům a legendám konfrontoval americkou společnost, a narušoval tak klid, který opakování národních mýtů společnosti přináší. Jeho texty pak fungují coby svědectví o americké společnosti a dění v ní — vždyt Baldwin vyrůstal v Harlemu v období rasových nepokojů, aktivně se účastnil hnutí za občanská práva, znal se prakticky se všemi jeho důležitými osobnostmi, včetně radikálů z Nation of Islam nebo Černých panterů, a také je prakticky všechny přežil.

Baldwinovo morální pojetí role spisovatele je nepřehlédnutelné v jeho esejích, které často prokládá lamentacemi. Podle profesora literatury Jamese Tackacha se jedná o typický americký žánr jeremiád — tedy dlouhých truchlivých lamentací nad stavem společnosti, její morálky a hodnot po vzoru proroka Jeremiáše a jeho předpovědi o pádu Jeruzaléma. Tackach o jeremiádě hovoří zejména v souvislosti s Baldwinovými esejí ve sbírce *The Fire Next Time*, jejíž název si Baldwin vypůjčil z dávné písně otroků a která vyšla v roce 1963, tedy v době vrcholícího hnutí za občanská práva.

První český překlad kanonického eseje

CIZINEC VE VESNICI

James Baldwin

Podle všech dostupných důkazů do této maličké švýcarské vesnice před mým příchodem černý muž nikdy nevkročil. Bylo mi naznačeno, že po příjezdu se zřejmě stanu ve vesnici „úkazem“; pochopil jsem to tak, že na lidi s mou barvou kůže ve Švýcarsku narazíte jen zřídka a také že lidé z města jsou mimo něj vždy jakýmsi „úkazem“. Ale ani mě nenapadlo (zřejmě proto, že jsem Američan), že by někde dodnes mohli žít lidé, co ještě nikdy nespatriili černocho.*

Tento fakt nelze vysvětlit jen coby důsledek její odlehlosti. Nachází se sice velmi vysoko v horách, ale z Milána to sem je pouhé čtyři a z Lausanne tři hodiny. Je pravda, že ji prakticky nikdo nezná. Málokterý dovolenkář by během plánování volil právě toto místo. Naopak vesničané si mohou jezdit, kam se jim zachce — a také tak činí: třeba do nejbližšího města na úpatí hory s přibližně pěti tisíci obyvateli na film do kina nebo do banky. Ve vesnici není biograf, banka, knihovna ani divadlo; je tu pár radiopřijímačů, jeden jeep a jeden kombík; a v tento okamžik také jeden psací stroj, můj vlastní, vynález, který žena odvedle ještě nikdy neviděla. Žije tu přibližně šest set lidí, všichni katolíci — což odvozuji z toho, že místní katolický kostel je otevřený celoročně, zatímco protestantská kaple stojící na svahu mírně stranou vesnice je otevřená pouze v létě, kdy sem přicházejí turisté. Mají tu čtyři nebo pět hotelů, které jsou všechny momentálně zavřené, a čtyři nebo pět bister, z nichž přes zimu zůstávají v provozu pouze dvě. Ani tam to však příliš nežije, jelikož život ve vesnici končí v devět nebo deset hodin večer. Je tu několik obchodů, řeznictví, pekárna, *épicerie*, železářství a směnárna, kde vám ovšem neproplatí cestovatelské šeky, protože je musí složitě posílat pod kopec do banky, což trvá dva nebo tři dny. Také je tu něco nesoucí název *Ballet Haus*, v zimě zavřené a v létě využívané bůhví k čemu, určitě ale ne k baletu. Ve vesnici je podle všeho jen jedna škola pro nejmladší děti; předpokládám, že jejich starší bratři a sestry proto musí jednoho dne sejít z hor, zřejmě opět do města v údolí, aby si dokončili vzdělání. Krajina je zde zcela nehostinná. Na všech čtyřech stranách, kam až oko dohlédne, se tyčí sněhem a ledem pokryté hory. V této bělostné divočině se celý den pohybují muži, ženy i děti s prádlem, dřevem, vědry s mlékem nebo vodou a někdy v neděli odpoledne jdou lyžovat. Chlapci a mladí muži celý týden neustále shrabávají sníh ze střech nebo na saních stahují dříví z lesa.

Jediným lákadlem vesnice, za kterým sem v sezoně míří turisté, je horký pramen. Je znepokojivé, jak velkou část z těchto turistů tvoří chromí a napůl chromí přicházející sem rok co rok — většinou z jiných částí Švýcarska — nabrat si vodu. Na vrcholu sezony to vesnici dodává poněkud děsivý nádech posvátnosti, jako by to byly malé Lurdy. Je často v něčem krásný a vždy čímsi hrůzný pohled na člověka, který ztratil některou svou schopnost, takovou, o níž ani nezapochyboval do chvíle, kdy o ni přišel, a nyní se jí snaží získat zpět. Avšak lidé zůstávají lidmi, ať už o berlích, nebo na smrtelné posteli; a kdykoli jsem během onoho prvního léta svého pobytu zde mezi původními obyvateli vesnice a nemohoucími prošel kolem, zanesl ke mně vítr údiv, překvapení, pobavení i pobouření.

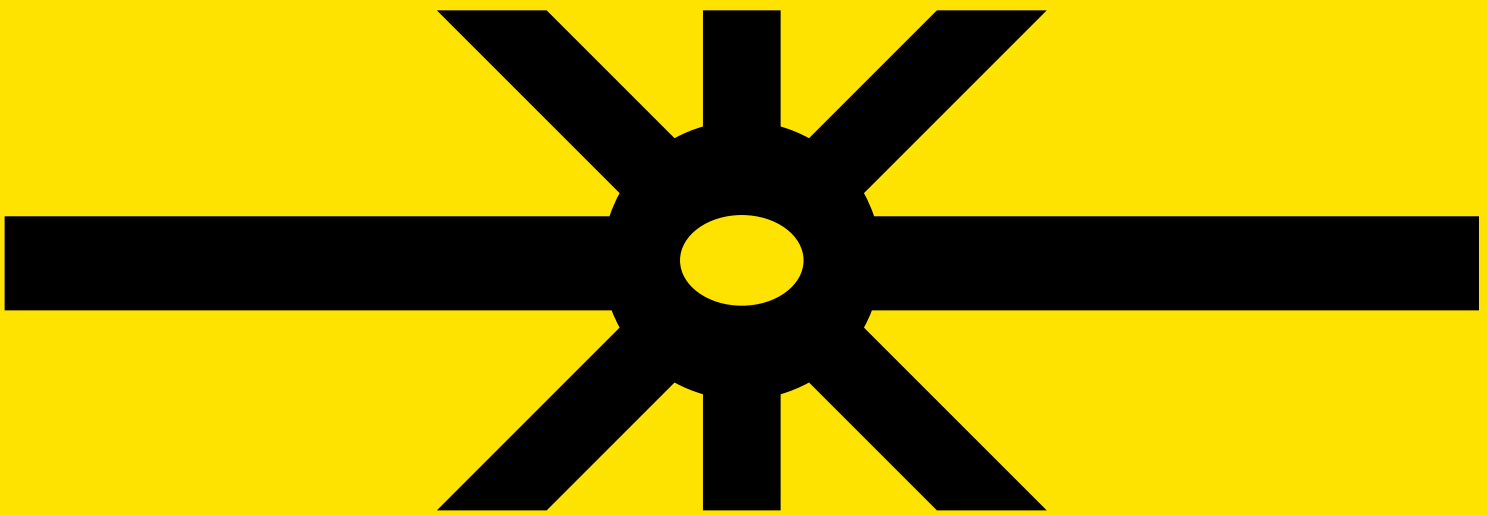
* Baldwin ve shodě s území padesátých let používá slova „Negro“ pro označení příslušníka černošské minority ve Spojených státech. Překládám jako „černoch“, jelikož dnes zaužívaný termín Afroameričan („African American“) se tehdy ještě běžně nepoužíval, stejně jako označení „Black“ (jako podstatné jméno) coby výraz etnicko-kulturní příslušnosti. Černochoy obecně, tj. včetně rodilých obyvatel Afriky i jiných částí světa, Baldwin v esejí označuje jako „black man“, což překládám jako „černý muž“. (Pozn. překl.)

James Baldwin v roce 1951 kvůli psychickým potížím odjel na popud svého tehdejšího partnera do švýcarské lázeňské obce Leukerbad. Své zážitky prvního černocho v horské vesnici zaznamenal v pozoruhodném eseji, který poprvé vyšel v říjnu 1953 v *Harper's Magazine*, o dva roky později pak ve slavné sbírce *Notes of a Native Son*. Esej i kniha jsou dnes považovány za kanonická díla nejen americké literatury dvacátého století.

Onoho prvního léta jsem tu pobyl dva týdny a odjel odhodlaný se sem nikdy nevrátit. Ale v zimě jsem se do vesnice vrátil kvůli práci: nic vás tu nevytrhuje ze soustředění a k dalším zdejším výhodám patří to, že je zde extrémně levně. Nyní je zpět zima a já jsem opět zde. Všichni ve vesnici mě znají jménem, byť mě jím sotvakdy osloví, vědí, že jsem z Ameriky — i když tomu podle všeho nikdy doopravdy neuvěří: černoši pocházejí z Afriky —, a každý ví, že se přátelím se synem jedné z místních žen a že bydlím v jejich domku. Zůstávám zde však dodnes stejným cizincem, jakým jsem byl prvního dne, a děti křičí *Neger! Neger!* pokaždé, když jdu po ulici.

Nutno přiznat, že na počátku mě to šokovalo tak, že jsem ani nereagoval. A pokud vůbec nějak, pak snahou být milý — je významnou součástí výchovy amerického černocho (dávno předtím, než začne navštěvovat školu) nutnost působit na ostatní tak, aby jej měli rádi. Naučené číslo „usměj se, a svět se usměje s tebou“ zafungovalo v této situaci zhruba stejně dobře, jako funguje v situacích, pro něž bylo určeno, čímž chci říct, že nezafungovalo vůbec. Koneckonců není možné, aby ostatní měli rádi někoho bez toho, že by jej přijali i s vahou a komplexitou jeho lidství. Můj úsměv byl jednoduše dalším neznámým jevem, který jim umožňoval spatřit můj chrup — můj úsměv doopravdy neviděli a já si začal myslet, že kdybych na ně zavrčel, nikdo by nezaznamenal žádný rozdíl. Všechny černošské tělesné charakteristiky, jež mi v Americe působily naprosto odlišnou a téměř zapomenutou bolest, nebyly v očích vesničanů nic menšího než zázračné — nebo dábelské. Podle některých jsem měl vlasy silné jako dráty v barvě dehtu nebo jim svou texturou připomínaly bavlnu. V žertu mi radili, abych si je nechal narůst a ušil si z nich zimní kožich. Jakmile jsem seděl na slunci déle než pět minut, přistoupil ke mně některý smělec, aby mi bázlívě položil prst na hlavu, jako by se snad bál, že dostane elektrický šok, nebo mi přejel po kůži rukou a divil se, že nespatriil žádnou barvu. Veškeré takové jednání vyvěrající, jak je nutno uznat, z hlubokého úžasu a jistě nezamýšlené nikterak zle, však v ničem nenaznačovalo, že bych byl člověkem: byl jsem zkrátka živoucím divem.

Věděl jsem, že nechtějí být nezdvořilí, a vím to i dnes; musím si to však připomínat pokaždé, když vycházím z domu. Děti, které volají *Neger!*, nemají ponětí, co toto slovo ve mně vyvolává. Srší přívětivostí a ty statečnější se dmou pýchou, když s nimi prohodím pár slov. Stejně tak jsou dny, kdy se nemůžu zastavit a usmát, kdy nemám sílu na to, abych si s nimi hrál; kdy si kysele, přesně jako tenkrát v ulicích města, které tyto děti nikdy nespatriily, a kdy jsem nebyl o nic starší než ony, sám pro sebe mumlám: *Tvoje matka byla negr*. Joyce má pravdu, dějiny jsou noční můra — mohou však být takovou noční můrou, z níž se nikdo probudit nedokáže. Lidé jsou lapeni v dějinách a dějiny jsou lapeny v nich.

**JULIO
CORTÁZAR**

Básník čísla

**BARBORA
SEBERA**

Nová jména

**ADÉLA
KNAPOVÁ**

Povídka

**VIOLA
HERTELOVÁ**

Ateliér

Básník čísla Julio Cortázar

Je vcelku málo známé, že slavný argentinský spisovatel Julio Cortázar (1914—1984) se celý život příležitostně věnoval i poezii. Jeho básně ovšem zůstaly ve stínu vynikajících povídek nebo proslulého románu *Nebe, peklo, ráj*. Svůj díl viny na tom nese i skutečnost, že básně zveřejňoval pouze příležitostně a teprve na sklonku života je shrnul do obsáhlého výboru *Jen stmívání*, který vyšel až posmrtně a jež doprovodil výmluvným komentářem: „Mé básně nejsou žádní levobočci, které člověk uzná teprve *in articulo mortis*, ale nikdy jsem příliš nevěřil v nezbytnost jejich zveřejnění; přehnaně osobní, herbář pro deštivé dny, pomalu se ukládaly do kapes času, aniž jsem na ně kvůli tomu zapomněl nebo je považoval méně za své než romány či povídky... Spolu s mládím ve mně zemřel i respekt *a priori* vůči poezii, básníkům a básním, které nám vnucoval měšťácký humanismus, jemuž strhnul masku nevyhnutelný rozpad hodnot a systémů; dnes věřím tomu, že to nejlepší z poezie se nezbytně nepřenášá tradičními prostředky tohoto žánru, mimo jiné proto, že žádné žánry už neexistují.“

Povídka Adéla Knapová

Ilustrace Kostiantyn Zorkin

Adéla Knapová (nar. 1976) je spisovatelka, novinářka a zakladatelka Nadačního fondu *ONE HEART* na zlepšení kvality života zvířat. Narodila se ve Valašském Meziříčí, vyrostla ve Vyškově na Moravě. Vystudovala Univerzitu Karlovu v Praze. Čtrnáct let byla kmenovou reportérkou týdeníku *Reflex*. Vydala pět prozaických knih (*Nezvaní, Nemožnost nuly, Slabikář, Předvoj, Zbabělé zápisky z ukrajinské války*). Píše také povídky a divadelní hry. Žije střídavě v Praze a v severním Řecku, nyní je měsíc v ukrajinském Charkově, kde vznikla i povídka „Obejmout Biancu“. Ilustraci k ní vytvořil Kostiantyn Zorkin. Patří mezi nejvýraznější současné ukrajinské umělce. Jeho práce tvoří převážně sochařství, performance, instalace, ilustrace a kresba, land art, loutky a loutkové divadlo... Nejráději pracuje se dřevem a inkoustem, ale používá i kov a textil. Jeho práce často odkazují na mytologickou a magickou funkci umění.

Nová jména Barbora Sebera

Barbora Sebera (nar. 2000) pochází z Ostravy. Publikovala například v revue *Protimluv*, na webu *Nedělní chvílka poezie* anebo předčítala na autorských čteních od MAČe po různorodé alternativní literární akce. Studovala filosofii a přednedávnm nastoupila na katedru scenáristiky na Filmovou a televizní fakultu Akademie múzických umění, příležitostně se věnuje performanci.

Ateliér Viola Hertelová

Viola Hertelová (nar. 1996) se pohybuje na pomezí architektury a fotografie. V obou oborech zkoumá obraznost jak prakticky (mimo jiné při magisterském studiu Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě), tak i teoreticky (v rámci doktorandského výzkumu interpretace architektury, k němuž se vrátila na své alma mater, Fakultě architektury Vysokého učení technického v Brně). Ráda podniká delší výpravy do různých krajín a měst, v nichž nachází náměty pro cykly fotografií a esejistické texty. *Hostem* otištěná série s názvem *Natural* se zabývá, řečeno autorčinými slovy, „konceptem přirozenosti v městské krajině“. Zajímá ji totiž, jak „vztahy umělého a přírodního definují člověkem obývaný prostor“. Její záběry s architektonickými motivy se již objevily v časopisech *Dolce Vita*, *Dezeen*, *Archdaily* a *Earch*. Viola Hertelová je členkou fóra 4AM pro architekturu a média v Brně a redakčně se podílí na realizaci časopisu *FOTO*. (Josef Moucha)

POČKAL JSEM SI, AŽ SE STANU VELRYBOU

Text Ondřej Nezbeda
Foto Tomáš Vodňanský

Jeho pozoruhodný debut *Letnice* vyvolal nadšení u literární kritiky i čtenářů. Odehrává se ve vesnici Svatý Jiří, jejíž obyvatelé jsou nadáni schopností konat zázraky. V jejich očích jde o běžnou, přirozenou věc, blíží se však nové, dvacáté století, ve kterém už není pro zázraky místo.

CENA
LITERÁRNÍ
KRITIKY

První debaty poetické a prozaické poroty proběhnou už v září! Přijďte si poslechnout, jak první půlrok 2024 v české literatuře hodnotí porotci.

Debata o poezii

Festival Tabook, Tábor
sobota 7. 9. 2024, 15:00
moderuje Petr Šrámek

Porota poezie

Jitka Bret Srbová, Roman Polách, Jakub Vaněk,
Jiří Zizler, Martin Lukáš

Debata o próze

Festival FALL, Praha, DOX
pátek 20. 9. 2024, 16:00
moderuje Blanka Činátlová

Porota prózy

Olga Pavlova, Kryštof Eder, Marta Ljubková,
Petr A. Bílek, Jan M. Heller

A2

MĚSÍČNÍK
HOST

PROSTOR

souvislosti

tvar

DOX

FESTIVAL
FALL

Stroumavské
diskuze

STOLETÝ JOSEF ŠKVORECKÝ A JEHO AMERICKÉ DOBRODRUŽSTVÍ

Michelle Woods

Autoři v exilu to nemívají snadné. Málokomu se na jiném kontinentě podaří prosadit, ne sice s takovou silou jako doma, ale přesto výrazně. Jak se v tomto směru vedlo Josefu Škvoreckému ve Spojených státech amerických a jak se mu dařilo nacházet i jiné ambasadory české literatury?

„Otiskl jsem první české překlady vašich povídek v časopise *Světová literatura*, který jsem redigoval, a také jsem se podílel na rozhodnutí nakladatelství Odeon vydat vaši knihu *Good Bye, Columbus!*“ píše Škvorecký ve svém prvním dopise adresovaném Philipu Rothovi, v němž mu nabízí překlad a vydání knihy o jeho cestách do Prahy. K tomu dodává, že přeložil „asi deset amerických románů“. Škvoreckého psaní je od samého počátku prosyceno láskou k americké kultuře, k rytmu jazzu, hemingwayovskému dialogu a spojení vysokého s nízkým. Ale „americký kulturní provincialismus“ měl tendenci Škvoreckého hluboký vztah k Americe přehlížet, i když v popředí Škvoreckého tvorby stály romány o emigraci a exilu. Teprve vloni Brian K. Goodman podrobně rozebíral Škvoreckého překlady a jejich vliv na poválečnou československou kulturu i jeho vlastní tvorbu. Goodmanova kniha *The Nonconformists. American and Czech Writers across the Iron Curtain*, v níž je

Škvoreckému věnována celá kapitola, je jednou z mála anglicky psaných analýz Škvoreckého díla za posledních dvacet let. A to i navzdory přesídlení Škvoreckého postav do Severní Ameriky a příběhům výslovně svázaným s americkými tématy: *Příběh inženýra lidských duší*, *Scherzo capriccioso* a *Nevěsta z Texasu*. Všechny tři upoutaly značnou pozornost, byly recenzovány v amerických médiích a vedly k tomu, že se ze Škvoreckého stal ve Spojených státech uznávaný spisovatel.

První z nich, *Příběh inženýra lidských duší* (který v anglickém překladu Paula Wilsona vydalo v roce 1984 nakladatelství Knopf, o němž ještě bude řeč), byl přijat jako vlivný román. Kritici mu ovšem vyčítali chybnou strukturu. Robert Porter ve své studii o české literatuře dvacátého století varuje, že Škvorecký se zde „stal natolik naléhavým vypravěčem příběhů“, že „čtenář hledající a obdivující dřevo se občas může cítit ztracený mezi stromy“. Daisy Reid píše o Škvoreckého

↑ **Josef Škvorecký ve své kanadské pracovně v roce 1978**

„intertextuálním vyprávění“ a „fragmentární rétorice exilu“ a Eva C. Karpinski tvrdí, že tento „román o přistěhovalcích je rovněž jakýmsi epistemologickým cvičením v práci paměti“ a že paměť „určuje jak tvar, tak příběhy“ románu podobně jako hudba, především volné asociace jazzu. Sám Škvorecký se vyjádřil v tom smyslu, že se snažil, aby struktura románu „napodobovala způsob, jakým se život jeví v tomto chaotickém dvacátém století, kde jsme bombardováni různorodými zážitky a dojmy. Podle mého by struktura románu měla odrážet kolážovitou povahu naší doby“. Tato myšlenka struktury jej napadla během emigrace z Československa do Londýna, kdy zakoušel nesourodé pocity ze dvou velmi odlišných míst,

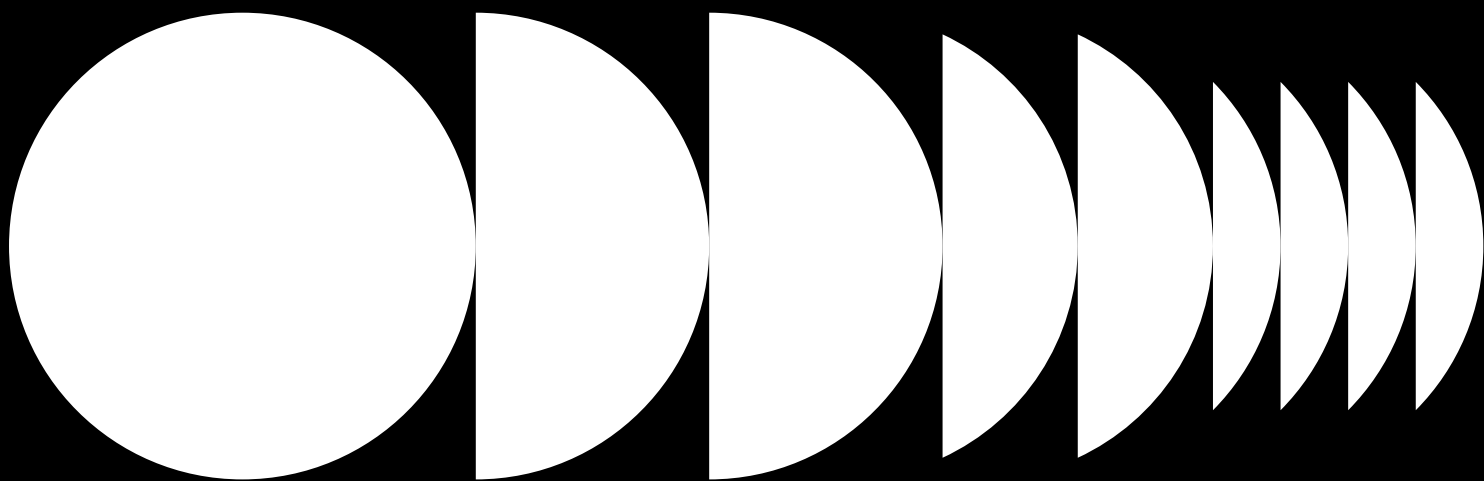
KAKA

TOTOŽNOST

Milan Kundera

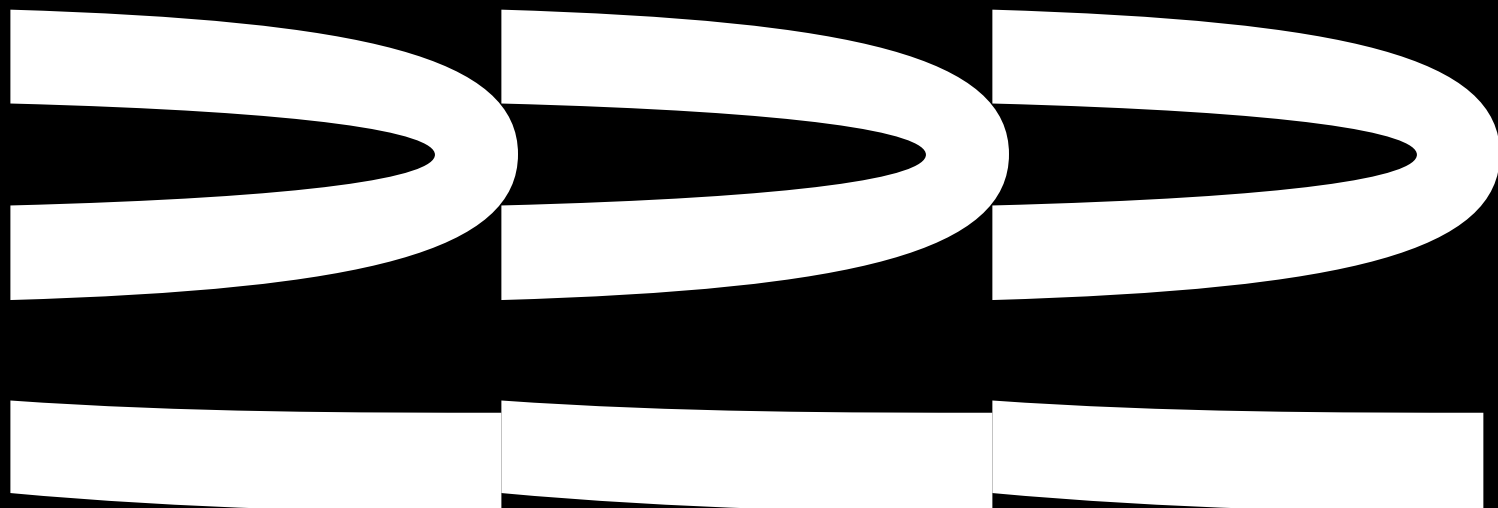
DEN

Michael Cunningham

STÁVAT SE ZVÍŘETEM

David Abram

Představitelům církve se jevila jako nežádoucí přítomnost queer a trans lidí ve výjevu, který si vytvořili jako parafrázi da Vinciho obrazu *Poslední večeře*. Není podstatné, zda byl zmíněný výjev odkazem na známé plátno s evangelijním tématem, nebo řecké bakchanálie. Roy upozorňuje na to, jaký mají podobné případy dopad, totiž mizení obecně sdílené náboženské kultury, která umožňuje i těm, kdo se považují za nevěřící, vyjadřovat se prostřednictvím náboženských témat, ať už s respektem, nebo v karikatuře.

Podobné případy staví kolem náboženských témat v literatuře, divadle nebo výtvarném umění jakousi bezpečnostní ohrádku, jíž se „věřící“ část společnosti vymezuje proti okolnímu, často nepřejíciému světu. Nápis „Nevstupovat“ a „Nedotýkat se“ ovšem podle Roye kolemjdoucí chápou spíše ve smyslu „náboženství raději ignorujte“. Vedle zkušeností s desítky let trvajícím rozsudkem smrti nad Salmanem Rushdiem a nedávným pokusem o jeho vykonání, při němž byl spisovatel vážně zraněn a přišel o oko, se střelbou v redakci *Charlie Hebdo* nebo v hudebním klubu Bataclan jsou pohoršení a protesty katolíků zcela nesrovnatelné. I ony jsou ale příznakem pokusu pošilhávat po teokracii a její pevné ruce.

Tuzemskému čtenáři vyřčené připomeneme soudní při, kterou před pěti lety inicioval kardinál Duka proti Centru experimentálního divadla a Národnímu divadlu v Brně kvůli divadelnímu představení *Naše násilí a vaše násilí* a nakonec neuspěl. Soudy se v podobných případech zabývají tím, co by teokracie označila za rouhání, ale sekularizovaný Západ „útok na Boha“ už dlouhá desetiletí nekriminalizuje. Roy si však všímá, co se stane s kulturou, v níž se náboženská témata vydělí jako ta, která jsou kvůli pocitům věřících nedotknutelná. Český klerik argumentoval svým právem nebýt pohoršen, tedy veskrze subjektivní kategorií emocí. „Trpící křesťané volají po konci svého utrpení,“ rozvažuje Roy poněkud ironicky nad obrazem trpícího Boha, kterého si část věřících privatizuje v roli jakýchsi advokátů dotčené strany. Jinými slovy: zatímco v politice se náboženství objevilo jako mocenský nástroj, v kultuře se profiluje jako „no go“ zóna, v níž hrozí konflikty. Roy proto opakovaně označuje mizení politiky a kultury za symptomy fragmentovaného světa.

Bez společně sdílené kultury, pouze s jasně definovanými pravidly, jak s náboženskými symboly zacházet a čeho se vyvarovat, si nevystačíme, naznačuje Roy. Nevystačíme si ani s *woke* kulturou, která věnuje větší pozornost autorům než jejich dílu, namísto ideologie se soustředí na morálku mimo historický kontext a namísto kritiky uplatňuje cenzuru. A co si počneme v kultuře, která přeje každému jeho vlastní nebe, jelikož transcendenci pojímá jako specifický koníček duchovního rozvoje a individuálního povznesení?

ŘÍDNOUCÍ PUBLIKUM

Jak si povšiml politolog Ivan Krastev v recenzi pro list *Financial Times*, Royův tón je melancholický, ale ne rozhněvaný. Nabízí vysvětlení, nikoli polemiku. Nemá však smysl zastírat, že závěr knihy vychází skepticky. Epistemická krize důvěry rozmlžila hranice reálného a virtuálního, popření dostalo účinné nástroje, jak jsme zjistili během pandemie covidu-19. Binární logika digitálního světa se propisuje do způsobu našeho myšlení i argumentace a do našich vztahů. Prostor, v němž člověk není *a priori* podezřelý, se zmenšuje. Politická aréna se stává jevištěm, na němž se narcistní herci předvádějí stárnoucímu, řídnoucímu publiku.

Roy pochopitelně nenabízí jednoduché recepty, jak být znovu společenstvím namísto izolovanými facebookovými skupinami a klany ani jak se nechat vést implicitním porozuměním uvnitř dané kultury namísto tisícovek pravidel a norem. Neodpovídá na jednoduchou otázku, proč vlastně o něco takového vůbec stát, když jsme, pohledem lidí z bývalého východního bloku, ještě nedávno udělali tristní zkušenost se zřízením, které se kolektivem zaklínalo a ve jménu společného dobra ničilo individuální životy.

Jedna z odpovědí zní, že nemáme na výběr než znovu objevit význam heterogenity, rozdílnosti a společenské debaty, pokud je to ještě možné. Fantazie o suverénních společnostech a jednotlivcích, kteří se navzájem nepotřebují, na nikom a na ničem nejsou závislí, končí drsným probuzením ve světě, kde politickou organizaci a vyjednávání nahrazuje populismus v podobě kolektivních fantazií zprostředkovaných vůdci a kde je kultura synonymem pro privátní estetické požitky.

Roy v závěru připomíná, jak trefně kdysi Michel Foucault popsal tradiční mechanismy kontroly intimního a osobního, tedy nemocnici, vězení, kostel a školu. Konstatuje, že dozor nad privátní sférou neprovádějí stále efektivnější nástroje moci, to spíše privátní sféra přestala existovat. Autor mnoha způsobů v knize podpoří hlavní argument, že obětování společné kultury ve prospěch pravidel a norem je cestou k roztržitosti, přičemž autoritářská pedagogika nedokáže kulturu vytvořit, spíše posiluje konformitu vůči zvyklostem, z nichž se stávají vyprázdňené mantry. Royův výhled je neradostný. Procházíme krizí racionality a humanismu, budoucnost je však, i díky textům, které nabízejí rozvažování namísto volání na zteč, ještě stále otevřená.

Autor je publicista a teolog.

tvar

Předplatte si obydleník
živé literatury a získejte knihu
dle vlastního výběru jako dárek

Tištěné předplatné 1 050 Kč, elektronické předplatné 550 Kč. itvar.cz/predplatne

V září 2024 vychází 103. číslo revue

ANALOGON

SURREALISMUS - PSYCHOANALÝZA - ANTROPOLOGIE - PŘÍČNÉ VĚDY

tentokrát na téma

DVEŘE / OKNA & SPOL.

J. Pierre: „Oko“ a „okno“; **O. Paz:** * water writcs always in * plural; **L.-P. Fargue:** Opřeny; **P. Reverdy:** Mlhavé bytosti; **F. Ponge:** Potěšení dveří; **S. Mallarmé:** Okna; **A. Jouffroy:** Dveře do pouště; **F. Kafka:** Před zákonem; **J. Derrida:** Předčasně odsouzení před zákonem; **M. Griaule:** Práh; **J.-Ch. Bailly:** Dveře; **R. Musil:** Dveře a vrata; **B. Siegert:** Dveře. O materiálnosti symbolického; **A. Joubert:** Night windows; **S. Dvorský:** Mýtus světla (a dveří); **P. Éluard:** Ve stínu mých dveří odcházíme oknem; **J. P. Bayard:** Strážci prahu (Esoterické reflexe); **J. Řehák:** Dveře ke Kafkovi; **J.-B. Pontalis:** Okna a pokoje; **R. G. Lecomte:** Syn kosti mluví; **L. Aragon:** Patentní zámek; **A. Breton:** První průsvitní; **R. M. Rilke:** Okna; **F. Dryje:** Dveře; **J. Tylpt:** Přehledka; **K. Šebek:** Básně slyšené za dveřmi a jiné koledy; **E. Švankmajerová:** Dveře dokořán a dítě; **J. Švankmajer:** Jak jsem točil filmy za „totáče“ (II); **J. Kohout:** Několik snů; **F. Furet:** Francouzští intelektuálové a strukturalismus

Vydává: Sdružení Analogonu, Mezivřší 31, 147 00 Praha 4

Vydavatel + redakce: tel.: 725 508 577; dryje@surrealismus.cz

Distribuce: KOSMAS, s. r. o., Lublaňská 34, 120 00 Praha 2 (222 510 749; www.kosmas.cz);

předplatné: Tomáš Kroupa, tokroup@seznam.cz, tel: 731 328 058

www.analogon.cz

DĚTI, ČTETE?
ZÁŘÍ--ŘÍJEN--2024
PRAHA/OLMOUC

AUTORSKÁ ČTENÍ--BESEDY--HRY
VÝTVARNÉ DÍLNY

DĚTI ČTETE? FESTIVAL

děti!
čtete?

SLEDUJTE NÁS NA FB/IG [@DETICTETE](#)
PROGRAM FESTIVALU
ČTĚTE NA WWW.DETICTETE.CZ

Seferis — Grögerová

Arsenijevič

Blake

Rus

Vojnovič

Novosad

Řehák

Novotný

Honcoopová

Trinkewitz

Reverdy

Perquinová

Bonnefoy

Heaney

Hladký

Jungmannová

Grauová

Hiršal

Vaněk

2/24

www.souvislosti.cz

revue pro literaturu a kulturu

Revolver Revue
časopis kulturní sebeobrany
since 1985

literatura • výtvarné umění
design • společnost • kritika
rozhovory • portréty • eseje

aktuální pro dnešek
i budoucnost

vychází 4x ročně
k dostání v dobrých knihkupectvích
a nejvýhodněji v e-shopu RR

www.revolverrevue.cz
www.bubinekrevolveru.cz

svetovka.cz

Plav

Měsíčník pro
světovou literaturu

Roční předplatné
ještě za původní cenu 830 Kč
objednávejte na
svetovka.cz/jak-koupit

Aktuální číslo # 7/2024

Vzbouřeny Co štvě dnešní Polky

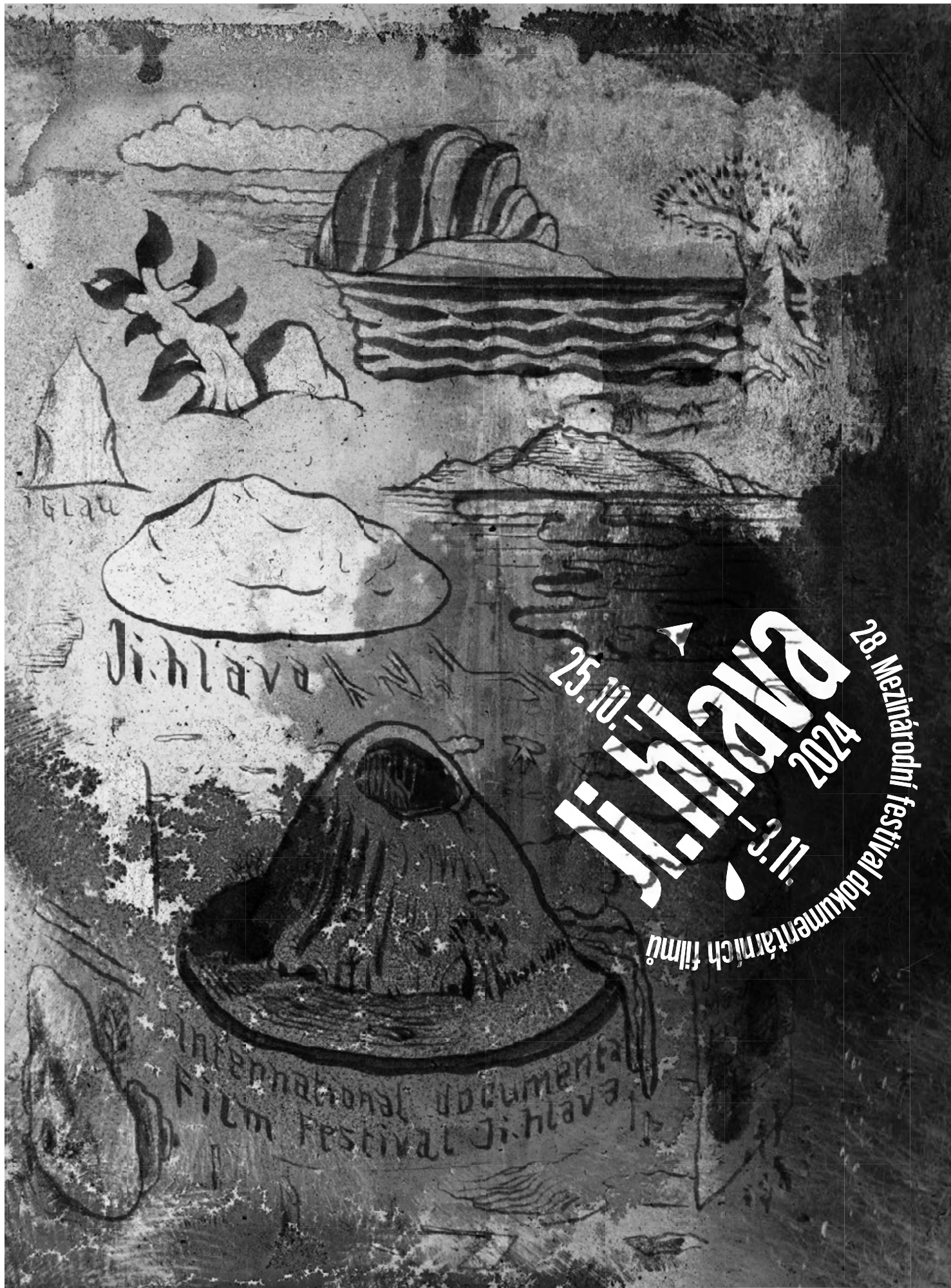

Sylwia Chutnik
Agnieszka Szpila

Izabela Filipia
Siksa

Rozhovor se zahraničním autorem:
Abdulrazak Gurnah o svém románu Ráj
Esej překladatelky: Blanka Stárková o překládání
Gabriela Garcíi Márqueze

Meme

DCERA ĎÁBLOVA

Jakub Jetmar

V létě bylo všechno *brat*. Digitální kulturu opanovalo stejnojmenné album, na němž hudebnice Charli XCX meandruje mezi klubovými beaty, zálibou v kokainu a úvahami, zda už nenastal čas na mateřství. Deska se svítivě zeleným antiestetickým vizuálem se stala univerzálním memem: šlo jej plácnout kamkoli. Označení *brat* — spratek — se dostalo i kandidátce na americkou prezidentku Kamale Harris i Karlu Krylovi (BRATřičku zavírej vrátka).

V každém z nás žijí dva vlci, říká stará internetová moudrost. Také trendy přicházejí v párech. *Brat* proto ještě juchalo, avšak část digitální obce se už začala stylizovat do poklidných a vyrovnaných dětí matičky Gaiy. Virálním se stalo spojení „very demure, very mindful, very cutesy“ (velmi zdrženlivý, velmi uvědomělý, velmi roztomilý). Stačilo jedno — pravda magnetizující — video, a parťošek už bylo příliš. Ze dne na den přišel čas střidmosti.

Jde vlastně o pokračování nekonečné internetové dialektiky: v minulých letech například nejdřív přišla mikroéra *clean girl* s vybranou stravou, pravidelným pohybem a nenápadným líčením, aby záhy vznikala módní videa o *mob wifes*, které přísahají na Adrien z *Rodiny Sopránů*, namísto pilates dávají cigárko a přes ramena jim splývá kožešina. Odpovídá to nakonec i urputným generačním refrénům, které dělí svět na plody boomerů, mileniálů a generace Z: první mají domy, druzí příliš úzké gatě, třetí úzkosti.

Internetová dialektika funguje ovšem i obráceně. Existují volné škatulky a vedou se boje, koho do nich nacpat. Hru na Druhého má lidstvo rádo už několik století, během nichž hledáme, kdo ohrožuje naši společnost rozumných a normálních. V posledních letech patří mezi nejobávanější hrozby progresivní *woke*, jehož stoupenstvo už brzy prosadí své genderové šílenství, posadí všechny na bicykl a svobodomyšlným lidem nacpe do úst veganský roubík. Hlavním *woke* podezřelým — americkým liberálním demokratům — se v létě nicméně povedl pozoruhodný kousek. Nálepku vlezlých podivínů docela úspěšně přehodili na své republikánské soupeře, kteří se nějak moc zajímají o ložnice a rodidla lidí. Trump a spol. jsou divní, *weird*, říkali o nich stále dokola liberální politici a spříznění influenceři. Kampaň se konzervativcům nepřekvapivě nelíbila, chtěli *weirdness* přehodit zase zpátky, kde však už místo Joea Bidena stála neustále vysmátá *brat* Harris, která sice občas působí trapně, ale tím možná uvěřitelněji. A o to na internetu a v politice běží.

Volby sama o sobě virální podivnost nevyhraje. Připomněla mi ale dávný výrok Karla Kosíka, že dialektika je dcera ďáblova. Nikdy jsem moc nechápal, co to znamená. Možná toto.

Autor je novinář.

HOST → 8

Osobnost

PAVEL KLUSÁK

Téma

SPISOVATELÉ VE FILMU

Esej

BRUNO LATOUR

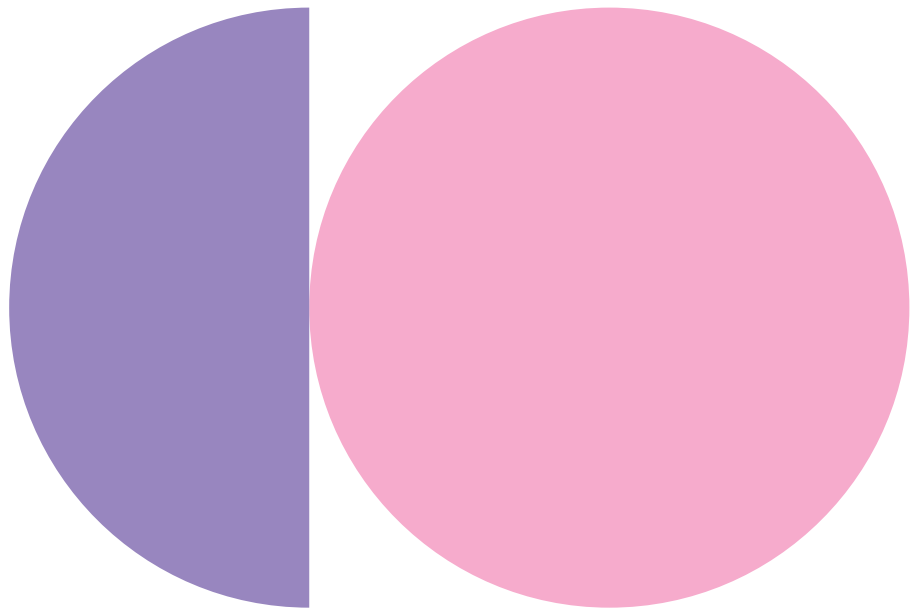
Rozhovor

MOHAMED MBOUGAR SARR

Historie

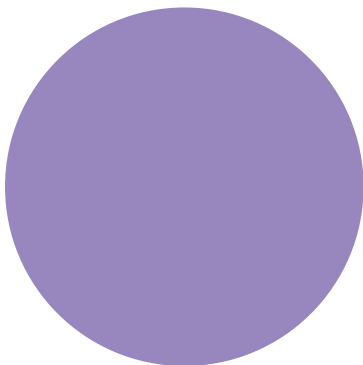
NIKOLAJ LESKOV

**Každá lidská bytost je nevídaný zázrak.
Měli bychom se s lidmi snažit zacházet jako se
zázraky, kterými jsou, a zároveň uchránit sebe
sama před katastrofami, kterými se stali.**

James Baldwin

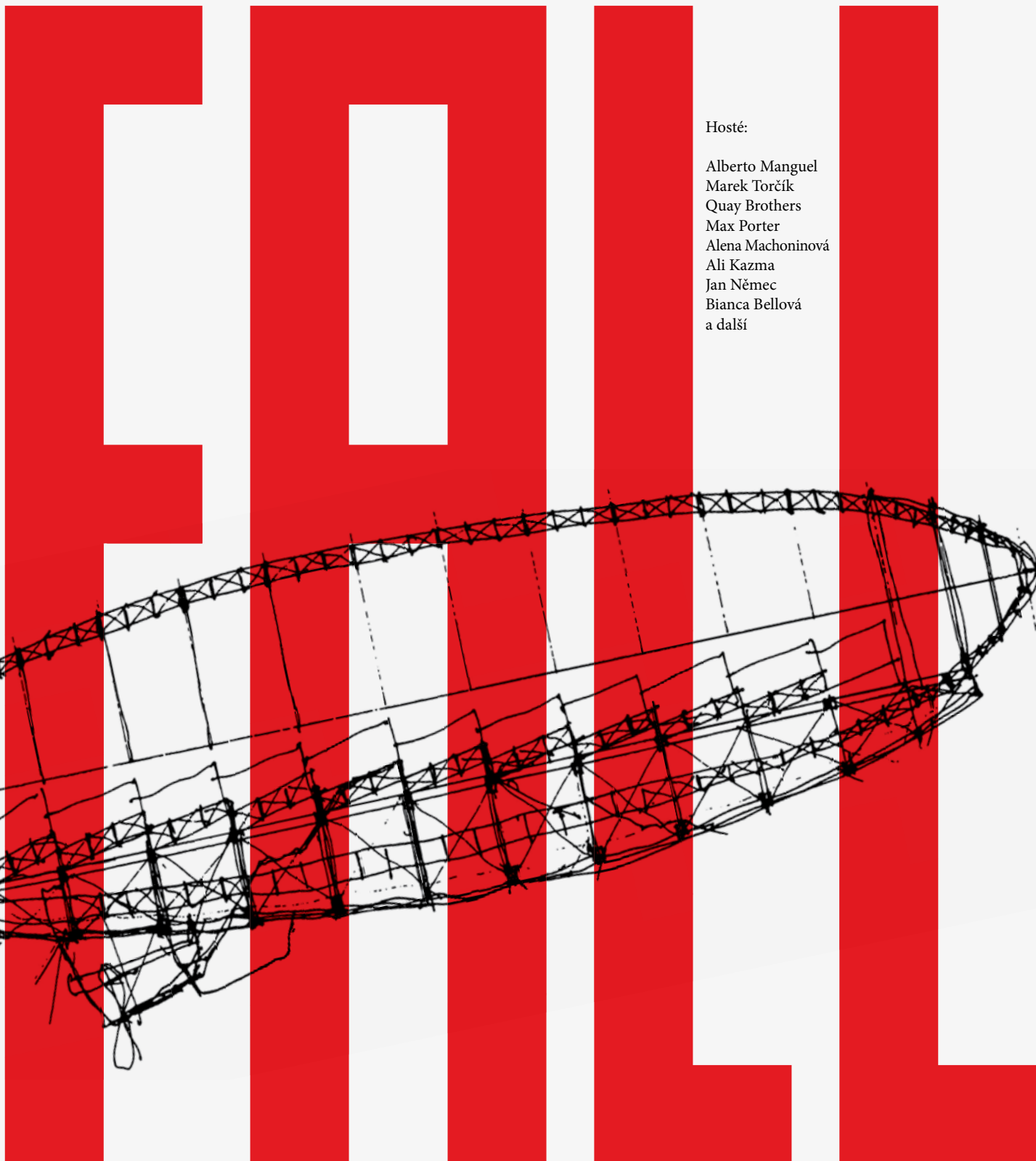
19.—22.9.2024

www.doxfall.cz

Festival umění,
literatury a vzdělávání

Centrum současného umění DOX
Poupětova 1, Praha 7

Hosté:

Alberto Manguel
Marek Torčík
Quay Brothers
Max Porter
Alena Machoninová
Ali Kazma
Jan Němec
Bianca Bellová
a další

Za
podpory

Státní knihovna ČR

Partneři
festivalu

Mediální
partneři
festivalu

